

ע"פ חז"ל, דרכי חז"ל (ב' ע')

תנא - שנינו בבבלי, נאמר בפסוק (ט"ז) 'את ויהי בְּסוּפָהּ', ופירוש הפסוק הוא, ששני מצורעים היו, דהוּוּ [שהיו] פְּהָלָיִין בְּסוּפָהּ בְּתוֹכָהּ בְּמִדְבְּרָה, כִּי הָיוּ קָא הִלְפִי וְשָׂרְאָל - כאשר בני ישראל עמדו לעבור בנחלי ארנון שהיו בעמק עמוק בין שני הרים גבוהים, והדרך עברה כחוד הנחל שבין ההרים, אֵתוּ אֲמוּרָאִי [באו האמוריים]

עָבְדֵי דְהוּוּ נְקִירוּתָא - עשו לעצמם מערות בצידו ההרים שביניהם עברו נחלי ארנון, וְשָׂרְאֵל דְהוּוּ - ונחבאו בהם, אֲמָרֵי - אמרו, כִּי הִלְפִי וְשָׂרְאֵל הָקָא נְקִירוּתָא - כאשר יעברו כאן בני ישראל נהרוג אותם, וְלֵא הָיוּ דְרָעֵי - אלא שהאמוריים לא ידעו דְאָרוֹן הַעֲדוּת הָיָה בְּסוּפָהּ קְפוּיָהּ דְיִשְׂרָאֵל - היה עובר לפני בני ישראל, וְהָיָה מְפִיָּה דְהוּוּ טוּרֵי קְפוּיָהּ - והיה משפיל את ההרים מפניהם, ועל ידי כך היו מתפשטים זה לצד זה עד שנעשים למישור. ואף כאן, כִּיִּן דְאֲתָא [שכא] אָרוֹן הַעֲדוּת, השפיל את אותם ההרים שהאמוריים נחבאו בהם, והתפשטו זה לצד זה עד דְאָדְבָקוּ טוּרֵי בְּתוֹרֵי דְרָדֵי - שנרבקו ההרים זה לזה, וְהָרְגוּ אֶת הָאֲמֹרִיִּים שֶׁנִּחְבְּאוּ שָׁם, וְנָחַת דְמִיָּהּ - ודמם ירד לְגַחְלֵי אֲרָגוֹן. כִּי אֵתוּ [כאשר באו] אֵת וְהָבִי לְאַחַר שֶׁעָבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וחזרו ההרים למקומם, הָיוּ דְאֲתָא דְקָא נְפִיק מִיָּמֵי טוּרֵי - ראו דם יוצא מכין ההרים, והבינו שנעשה להם נס, אֵתוּ וְאֲמָרֵי דְהוּוּ [באו ואמרו להם] דְיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּעֲשֶׂה לָהֶם נֶס זֶה, וְאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׂוִיָּהּ עַל כֶּךָ. מְסִימַת גַּמְרָא, הָיוּ דְקָתִיב - זהו שכתוב בפסוק (נמנני לו עו) 'וְאֲשֶׁר [ו-שפך] הַקְּהָלִים שֶׁנִּשְׁפַּךְ לָשֶׁם דֶּם הָאֲמֹרִיִּים שֶׁנִּחְבְּאוּ שָׁם, אֲשֶׁר נָטָה - ההר שבעבר האחד של העמק נטה והתפשט לעבר ההר שכנגדו' שהיה לְשִׁבְתָּ עַר - לצד ארץ מואב ששמה 'ער', וְנִשְׁעַן [ונדבק] לְגִבּוֹל מוֹאָב.

שנכרתה ממלכת האליל מחסנה⁶, ועומדת היא להכרת כליל מפני אור ישראל וקדושו שמסיני בא⁷. אמנם במטמוניות גטמנו מוקשים ודיעות רעות שלא יצאו עוד אל הפועל בדורות ההם, ועתידין הם לצאת בהמשך הזמן, להתנשא להפר תורה ולבטל מעוזם של ישראל, והמה עומדים כדמות הרים המעכבים כניסת הארץ, כלומר תכלית ביאת ישראל לארץ להיות לאור עולם ע"י תוה"ק. ובתוך ההרים העיכובים הגדולים כיצה"ר שנדמה להר⁸ יצפנו מוקשים, כדי שכשישראל יהיו צריכים לעבור גם אלה התקופות שאלו הדיעות והרוחות החדשות יצאו ממחבראיהן, יתנשאו הגה חלילה לקעקע ביצתן של ישראל. אמנם ארון האלקים תוה"ק הסגורה, שבאוצר⁹ חכמתה כבר הוכנו כלי קרב גם לכל הדיעות היותר מסוכנות וכל הרוחות הסוערות האפשריות לצאת אל הפועל גם בדור אחרון, שבאחרונים, כארון הברית¹⁰ דהוי ממיך טורי מקמייהו דישראל, להיות העקב למשור¹¹. ובהישרת ההרים ע"פ הדרכת התורה, ממילא העמים המתנשאים ברוחם כי עז להתנגד לקדושתן של ישראל ותעודת התורה ולימודיה יתבטלו וימחו. ועל הגבול כבר נראה שנמחו מן העולם, כי אנו נמצא הכל ישר לפנינו, אין שטן ואין פגע רע¹², וכל הדיעות הרעות שעמים רבים ילכו על ידן כחשיכה, הגה מחויות לגמרי מפני הוד קדושת הלימודים הנשגבים והמוסרים הקדושים שהרגילתנו אליהם התוה"ק, המתחברת עם קדושתם של ישראל.

והנה כלל ישראל היודע בידיעה ברורה וקבלה אמתית את האמת הברורה שבתוה"ק, הלא לא ירגיש כלל בכל הנשגבות שעשתה תוה"ק ע"י כחה האלהי, למחות בשטף עוזה על גבולה את כל שוטני המסתתרים. כי הלא לא ירגישו כלל כי ישנם דברים מתנגדים שיכולים להזיק לתוה"ק וכל מגמתנו בכלל. אמנם הלא נמצאו מצורעים, הנדחים מחוץ למחנה¹³ ובסוף מחנה ישראל ילכו, והמה יסתכלו בכל דרכי

כל המאורעות שאירעו את אבותינו הם סימן לבנים¹. ביחוד דור המדבר הי הנושא שקיפל בתקופה קצרה את כל המאורעות שיהיו סימן וזכר עולם לדורות שיהיו באין דוגמתם במצבן הכללי של ישראל ותורתו, וכאשר תכלית הדברים מכל פעולתן של ישראל ומציאותן באה מכח התורה, ע"כ בא זכרון מלחמות ד' מצורף אל התורה בכניסתם לארץ, מחובר ברמו נצחי אל כל מה שיבא לכלל ישראל בכח תורת ד' אשר עמנו, ע"כ יחסו חז"ל² מלחמות ד' דפסוק זה גם על מלחמתה של תורה. ועל גבול כניסת הארץ, שהוא נחל ארנון, שמה יתגלה כל הכח של הדברים המתנשאים להלחם בישראל ותורתו בכל דור. והנה הצרים הגלויים הלא נפלו לפני ד' ולפני מחנהו³, וכשם שנפלו הצרים הגשמיים העמים עובדי האלילים, כן נפלו ג"כ דיעותיהם הרעות, וכחמס דוגג מפני אש⁴ נמוגו מפני ארון כל הארץ⁵, עד

העמים ויכירו את רוחם. והנה ההתנגדות תבא מצד החודשות השכליות בחקירה הכללית, שהיא נטפלת אל האמת כערך א"ת מאמ"ת, ש"את" היא הוראת נטפל, "את הטפל לבשרו"¹⁴, והאמת היא עצמית וקיימת, והעוסק בדברים הנטפלים הוא מחוץ למחנה ישראל, אבל מצב צרעתו יחייבהו להיות מתוך למחנה, כן נמצאים אותם שאבדו סגולת התמימות ונדרו מחוץ למחנה, והכירו את הכוחות המתנגדים הנצפנים. והכח השני בא מרוח התאוה ואהבת החיים שהתחדש בציורים חדשים כאילו יחפוץ לבלע את נחלת ד'¹⁵. זהו "והב" מגורת אהבה, כדדרשו חז"ל¹⁶ ג"כ "והב בסופה" — אהבה בסופה. והמספר הוא ג"כ כאהב"ה, אלא שאהבה מסודרת לא תקדים את הראוי לאחר וכל דבר יבא בעתו. אבל האהבה המבוהלת¹⁷ חקדים סוף האהבה בתחילתה ותאכל פגה¹⁸, ותחת אהבה תקדים סוף האהבה אל ראשה לא' ויהי' וה"ב, והוא משל נמרץ אל מציאות חופש החיים של פריקות עול וחפץ חיי שעה שיחגבר באחרית הימים, באין פנות לחיי עולם ומושגים רמים ותכלית נצחית ונשגבה. וגם המצורע הזה הנדרתה מתוך המחנה רק הוא יכול להכיר את צד הסכנה שנמצא ברוח זה לתוה"ק ולכלל ישראל, וע"י אותן ההולכים בסוף המחנה, יתודע לישראל (את) הסכנה שהיתה צפונה על הגבול, לולא שהארון בסגולתו העליונה השוה טוריא ונמסו כל המכשילים מאור ד', "למען תמחץ רגלך בדם, לשון כלבין מאויבים מנהו. ראו הליכותיך אלהים, הליכות אלי, מלכי בקדש"¹⁹. ובאמת החקירה הכוללת והמקפת שהיא מכוונת להוראת א"ת שהיא טפילה, וכוללת הראשית והאחרית בסקירתה, אמנם יחסר לה התוך המברית²⁰ את הכל "תתן אמת ליעקב"²¹. ובמ"ם סתומה ופתוחה, מאמר פתוח וסתום²², תודע כללות התורה שנקראת דרך להוביל אל התכלית מראשית עד אחרית, ושקר אין לו רגלים²³ ללכת בדרך הארוכה, ורק בעיניו יסקור והנה רבו ההגיגות מראשית ועד

אחרית. אבל "דליו שוקים מפסח"²⁴. וכשיתחברו שאיפת הדרישות והמחקרים עם אהבת החיים הבלתי מסודרת, אז תמצא האנושיות עצמה נדחקה באין דרך לפנות, ורק ע"י אור ד' שבתורה תמצא מנוס ומפלט. וכח התורה ידביק אלה ההרים יחדיו, והשונאים הצפונים ימסו ודמיהם (ש)יזלו בנחל ארנון העומד על הגבול. כי בהיות הרוח כבר נכנסת לפני ולפנים בעומק התורה והעבודה לא תרגיש בכל אלה הרעות שיש להן מציאות. רק על הגבול יתראו ע"י המצורעים שהם בסוף מחנה ישראל, ותראה ע"י גבורתה של תורה ועוזה, כאמור בנסע הארון "קומה ד' ויפוצו אויבין וינסו משנאיך"²⁵ הנסתרים והגלויים. ע"כ יאמרו ישראל שירה על הבאר, שכולל ג"כ באר החכמה והתורה, שמתגלגלת עם ישראל ממסע למסע להראות להם צפונותי. וכאשר הדבר נוגע לנצחיות כלל עם ד' ופעולתם בעולם לכלל האנושיות ולעצמם, ע"כ מעשה אבות סימן לבנים¹, והשונאים הצפונים נטמנו בין ההרים שעל הגבול, ונמוחו ע"י ארון ד'. וע"י המצורעים שהכירו יד' בהיותם בסוף מחנה ישראל, אמרו ישראל שירה. ובודאי המצורעין הללו שעל ידם נתגלגלה זכות²⁶ השירה כדאים הם שיפאוו ע"י הנחל היוצא מבית קה"ק²⁷, שיהי' לחטאת ולנדה²⁸. וכבר גרמו ענין הצרעת, בעת הבוסר שלא נגמרו הדיעות להבין ערכם הנשגב של ישראל, באדון הנביאים²⁹ ב"הבא נא ירך בחיקך"³⁰, שאמר "והן לא יאמינו"³¹, ואצל מרים הנביאה בעת דברה על אחיה לאמר "הרק אך במשה"³². ומצורעים כאלה הנפגעים מדיעות דומות לאלו, המה בסוף מחנה ישראל ישכנו, ומשם ירגישו את כל הרעות הצפונות שע"י רוח הזמן (הי' מוכן)

(עין סוף קריב, פ, א, 3)